

PERSONALITĂȚI LEGIONARE UITATE PE NEDREPT (II) : avocat legionar RADU BUDIȘTEANU

În continuarea interviului acordat de dvs. revistei noastre luna trecută, de evocare a unor personalități legionare, care, deși importante, de mare credință și valoare, active în slujba Legiunii, apreciate chiar de Căpitan, au fost mai puțin cunoscute publicului și chiar unora dintre legionarii tineri, v-aș ruga să-mi povestiți câte ceva despre Radu Budișteanu.

În urmă cu peste trei decenii l-am cunoscut pe avocatul Radu Budișteanu, la el acasă, fără să știu nimic despre activitatea lui politică; numele lui îmi era complet necunoscut întrucât la vremea aceea nu auzisem decât de numele a câtorva personalități legionare: Corneliu Zelea Codreanu, Ion Moța, Horia Sima... și cam atât.

Un bun prieten, cunoscut în lumea colecționarilor de artă și a bibliofililor, pe nume Lucian Stanciu, mi-a făcut propunerea să mergem la un avocat pe nume Radu Budișteanu care își vindea lucrurile din casă și biblioteca (însușind câteva mii de volume), întrucât intenționa să se stabilească în Germania, la fiica sa.

Și iată-mă în curtea unei frumoase vile boierești din str. Felix, în apropierea Pieței Victoriei. Ne-a deschis ușa menajera lui, care ne-a poftit în hol și ne-a rugat să așteptăm zece minute. Apoi a apărut și amfizionul, un bărbat destul de înalt, cu o înfățișare plăcută, într-un costum bleumarin, cu cămașă albă și cravată: așa își primea întotdeauna musafirii. Acest gest poate stârnește zămbete, poate pare azi anacronic, dar în fapt este un semn de prietenie și respect pentru cei care îți trec pragul casei.

După negocieri scurte prietenul meu i-a cumpărat impunătoarea bibliotecă - cărți în limba franceză, vechi de două secole, și multe cărți juridice, majoritatea legate în piele - dar care pentru mine nu prezentau interes. (Am cumpărat însă o măsuță orientală, din lemn exotic, lucrată în stil turcesc, decorată cu plăcuțe din sidef, obiect pe care îl am și astăzi.)

Făcând această lungă introducere, vă rog, d-le dr. Șerban Milcoveanu, să evocați figura lui Radu Budișteanu, despre care se știe prea puțin.

- Să încep cu începutul: datele biografice. S-a născut în București, în 1908, dintr-o familie cu ascendență ce urcă până în Evul Mediu. Din ea făceau parte generali Constantin Budișteanu, Ion Culcer, oameni politici - miniștri, parlamentari, și oameni de litere. Elev al Liceului Sf. Sava din București, obține premiul *Ligii Culturale*. Având trei generații de magistrați înainte, studiază apoi Dreptul la București și își ia licența și doctoratul, devenind avocat în Barou la vârsta de doar 21 de ani, dar urmează și Facultatea de Litere și Filosofie, precum și Teologia. Apoi studiile juridice și le continuă la Academia de Înalte Studii Internaționale ale Facultății de Drept din Paris și le desăvârșește la Academia de Drept Internațional de la Haga. La Paris obține diploma pe locul întâi, cu propunerea prof. Louis la Fus de a rămâne succesorul său la catedră.

Debutul pe scena politicii românești îl face însă la Paris, în decembrie 1922.

Vreau să vă precizez că voi face expuneri largi, pentru a explica momentele respective și a se înțelege mai lesne implicarea lui Radu Budișteanu în evenimente în care a atins vârful piramidei de mai multe ori ca glorie și tot de multe ori a avut deznădejdi cumplite.

După primul război mondial, România, devenită întregită, a fost în pragul anarhiei ca urmare a două evenimente, pe care le voi aminti mai jos. Din anarhie și din prăpastie România a fost salvată de Ionel I.C. Brătianu, de regele Ferdinand cel Loial, de mareșalul Alex. Averescu și în special de armată. În România interbelică armata a avut un rol preponderent.

Prima cauză a anarhiei și căderii în prăpastie au fost forțele centrifuge care s-au coagulat înainte de mobilizarea forțelor centripete, și care urmăreau dezmembrarea statului național unitar reînțregit în 1918.

A doua cauză de anarhie și cădere în prăpastie a fost invazia evreiască produsă pe neașteptate și în proporții masive (se pare că un milion, un milion și jumătate de evrei au intrat în țară). Această invazie a fost efectul art. 7 din Protocolul secret încheiat la 9 dec. 1919 între marile puteri occidentale și România. În acest articol 7 se decidea ca statul român să dea cetățenii din oficiu, fără anchete și în mod colectiv, tuturor evreilor de pe planeta Terra care vor să vină și să se stabilească pe teritoriul României. (Acest articol 7 legaliza în practică vechiul proiect Cremieux-Peyotot de fondare a Israelului european pe teritoriul Carpato-Danubiano-Pontic.)

Dr. Șerban Milcoveanu în tinerețe și la senectute: președinte al studențimii pe țară în anii 1937-1940 și actual membru al Senatului Legionar, martor al evenimentelor

Ionel Brătianu și în continuare dr. Alexandru Vaida Voievod au refuzat semnarea acestui articol 7 egal cu sinuciderea națiunii române în propriul stat.

La 9 dec. 1919 acest protocol special secret a fost semnat de Nicolae Titulescu, devenit ministru de stat fără portofoliu - și aceasta ca o condiție sine qua non pentru ca marile democrații occidentale să recunoască Marea Adunare de la Alba-Iulia de la 1 decembrie 1918 și unirea Transilvaniei cu România.

Invazia aceasta evreiască în dimensiuni de colonizare etnică a provocat mobilizarea instinctului național și a determinat reacții de apărare din partea națiunii române, apărătoare a statului și responsabilă în istorie.

Ca întotdeauna în istorie, primii care au intrat în bătălie au fost tineretul universitar din București, Iași, Cluj și Cernăuți. În București conducerea Mișcării Studențești protestatare a fost Societatea Studenților în Medicină cu cei doi președinți cu adevărat unici dr. Ion Simionescu (asasinat ulterior, în 1951, la Canalul Dunăre - Marea Neagră) și dr. Const. Dănuțescu (mort în condiții nelămurite, tot în 1951, aflat în ilegalitate în acea perioadă).

La ridicarea steagului și pornirea luptei aveam și un semn de întrebare: care va fi atitudinea Asociației Studenților Români la universitățile din Franța? Această asociație cu un vechi trecut încă de la mijlocul sec. XIX și cu mare importanță din cauza marelui număr de membri, era disputată și frecvent intra sub conducerea curentelor de stânga, socialiste, comuniste și francmasonice.

La ședințele acestei Asociații a Studenților Români din Paris, au avut loc lupte ideologice foarte dure în raport cu evenimentul de la București al Mișcării Studențești protestatare împotriva invaziei evreiești și împotriva forțelor centrifuge. În aceste lupte s-a remarcat studentul în Drept Radu Budișteanu și la alegeri a obținut majoritatea, devenind președinte și conducător.

În conformitate cu instinctul național și cu propria convingere, Radu Budișteanu a adus puternica Asociație de la Paris alături de Mișcarea Studențească de la 10 decembrie 1922.

Vreau să închei momentul 1922 cu un citat al academicianului francez (de dreapta și monarhist) Charles Maurras, care a declarat atunci în public: „Marele tezaur al României nu-i petrolul, nu-s cerealele și nu-s pădurile! Marele tezaur al

României este actualul tineret universitar în totalitate patriot și naționalist și fără nici o confirmare de comunism sau măcar de socialism.”

- După momentul 1922, care a fost evoluția lui Radu Budișteanu pe scena politicii interbelice?

- Să vorbesc de un alt moment, aprilie 1935. În primăvara anului au avut loc două evenimente în lumea noastră, a tineretului universitar.

Primul eveniment a fost fondarea de către Ministerul Ordinii Publice condus de Victor Iamandi, a unei organizații instituționale: *Frontul Studențesc Democrat*. Fondarea s-a făcut „jumătate-jumătate” adică 50% din membrii era agenți acoperiți ai Siguranței Generale a Statului, iar restul erau desemnați de către Partidul Comunist Român. Misiunea acestui Front Studențesc Democrat era să combată influența Mișcării Legionare a lui Corneliu Zelea Codreanu și să alunge comitetele legionare din cele p. ca. 400 de organizații de pe teritoriul României (cercuri județene, federații pe provincii istorice, societăți diferențiate pe facultăți, centre pe universități, precum și cele trei organizații adiacente: Asociația Studenților din Franța, Asociația Românilor Macedoneni și Asociația Studenților Basarabeni de la Universitatea din București - aceasta din urmă era condusă la București de viitorul profesor de matematică Nicanor Jerghie și de la Chișinău de preotul Vasile Țepordei.)

Acest Front Studențesc Democrat n-a reușit să cucerească masele studențești și printre altele și pentru că Societatea Studenților din Medicină, condusă de subsemnatul, s-a pronunțat și a militat împotriva lui.

Al doilea eveniment din viața tineretului universitar a fost fondarea, tot la începutul lunii aprilie 1935, a „Asociației foștilor președinți ai organizațiilor studențești”.

Misiunea acestei organizații era triplă: 1) să fie bancă de informare și documentare pentru noile generații de studenți; 2) să fie arbitru în eventualele litigii și neînțelegeri dintre organizațiile studențești; 3) să sprijine cu toate puterile și cu toate resursele partidele naționaliste (pentru a contracara, într-un fel, efectul francmasoneriei care „ajuta” conducând din umbră cele două partide zise istorice, liberal și țărănist).

La fondarea acestei „Asociații a foștilor președinți ai organizațiilor studențești” s-a produs o mare divergență între propunerea ca președinția să fie rotativă, în fiecare an alta, și propunerea ca la început să se stabilească un comitet fix, de lungă durată, și deci cu mare influență.

Dr. Ion Simionescu, dr. Constant. Dănuțescu și prof. Napoleon Crețu erau pentru președinția rotativă; iar Ion Moța, Andrei C. Ionescu, dr. Gh. Sărbulescu, dr. N. Roșu și dr. Dumitru Enăchescu au fost pentru președinția de lungă durată, de minimum patru ani. S-a pus la vot și cu majoritate absolut zdrobitoare s-a votat pentru președinte de lungă durată și pentru primii patru ani a fost ales Ion Moța. În această bătălie factorul hotărâtor a fost Radu Budișteanu, cu marele lui talent oratoric.

În urma acestui vot Victor Iamandi, ministrul Ordinii Publice, a retras autorizația de convocare a Congresului care anume să aibă chiar a doua zi și a trimis poliție și jandarmenie sub conducerea comisarului Malamuceanu să evacueze sala de ședințe. Eu, care eram președintele Asociației Studenților din Medicină, am invocat autonomia universitară și ca atare nu am lăsat poliția și jandarmenia să intre în Palatul Societății Studenților în Medicină care se afla pe Bd. Șchitului Măgureanu nr. 2. Astfel Congresul a durat timp de trei zile și oratorul Radu Budișteanu a fost ales, tot cu majoritate zdrobitoare, ca vicepreședinte al Asociației foștilor președinți ai studențimii.

- Vă întreb, fiindcă nu precizați în expunerea dvs., plină de aspecte necunoscute, dacă

Radu Budișteanu a fost membru al Mișcării Legionare?

- Pe parcursul anilor 1932 - 1937 avocatul Radu Budișteanu a fost solicitat și a pledat în mai multe procese politice ale Mișcării Legionare.

După știința mea - și cred că nu greșesc - n-a avut nici un grad în ierarhia legionară și nici o funcție în structura Mișcării Legionare. Era însă considerat un mare prieten și un protector al Mișcării Legionare și era în relații de intimitate cu toată conducerea: Corneliu Zelea Codreanu, Ion Moța, ing. Gh. Clime, prof. Vasile Cristescu, Vasile Marin, Mihail Polihroniade și Al. Constant.

La aceste procese Radu Budișteanu a pledat pentru Mișcarea Legionară ca soluție de rezolvare a marilor probleme de politică internă și externă.

Următorul moment important din viața lui Radu Budișteanu cred că ar fi anul 1938, an în care a fost asasinat Căpitanul.

Dar și aici am de spus multe lucruri.

La 10 febr. 1938, cu acordul anglo-francez și cu complicitatea armatei române, regele Carol al II-lea uzurpă suveranitatea națiunii, desființează Constituția democratică și instituie dictatura personală (nu a fost dictatură regală, a fost dictatură personală). În cadrul și drept misiune a dictaturii carliste, a avut loc proiectul de asasinare a lui Corneliu Zelea Codreanu și de exterminare a Mișcării Legionare. Istoria nu știe dacă acest proiect a fost propus de regele Carol al II-lea sau a fost o condiție pusă de Occident. Proiectul urma să se desfășoare în trei etape, în funcție de împrejurări (eventual putea să se oprească la prima etapă). *Prima etapă:* internarea în lagărul de la Miercurea-Ciuc a 500 de comandanți legionari și condamnarea la mulți ani de închisoare a lui Corneliu Zelea Codreanu și a Statului Major Legionar în frunte cu ing. Gh. Clime. A doua etapă: proiectul de asasinare a lui Corneliu Zelea Codreanu și a Statului Major Legionar alcătuit din 20 de persoane. A treia etapă prevedea masacrarea tuturor legionarilor, astfel ca să nu mai existe, după expresia lui Carol al II-lea „sămânța legionară”.

În cadrul primei etape avocatul Radu Budișteanu a fost arestat și întemnițat, întâi la Tismana și apoi în lagărul de la Miercurea-Ciuc. În iunie 1938 s-a nominalizat cine să fie condamnat odată cu Corneliu Zelea Codreanu. Palatul Regal împreună cu Armand Călinescu, ministru de Interne, a nominalizat 20 de persoane din Statul Major Legionar.

Între cei 20 au fost și patru persoane care nu făceau parte din acest Stat Major:

- preotul Nicolae Georgescu Edineți, desemnat pentru a pedepsi paralizant corpul preoțesc;

- avocat Radu Budișteanu, pentru a intimida întreaga Justiție și să nu mai existe astfel avocați pledanți în procesele legionare;

- dr. Paul Craja, desemnat pentru a pedepsi, tot paralizant, pe românii macedoneni care în majoritate absolută se alăturaseră Mișcării Legionare;

- a patra persoană eram eu (n. n.: dr. Șerban Milcoveanu), ca președinte al Uniunii Naționale a Studenților Creștini Români, pentru a băga spaima în rândurile studențimii.

Procesul a avut loc la Tribunalul Militar din București în ultimele zile ale lunii iunie 1938.

Conform hotărârii lui Gh. Clime, în numele celor 20 de inculpați a vorbit o singură persoană, avocatul Radu Budișteanu. Noi toți ceilalți ne-am restrâns a răspunde la întrebările puse de tribunal și la dreptul de a avea ultimul cuvânt. Avocatul Radu Budișteanu a susținut o pledoarie lungă de exact 12 ore, fără nici o întrerupere, cu vigoare de adevărat titan. Nu-mi permit a reproduce ce a păstrat memoria mea întrucât pledoaria lui Radu Budișteanu a fost stenografiată de Serviciul Secret de Informații al lui Mihail Moruzov și se găsește în arhivele Tribunalului Militar (și foarte sigur în arhivele Securității actuale). Spun numai că pledoaria lui a fost formidabilă.

Am intrat astfel în etapa I, fiind cu toții condamnați la închisoare între 7 și 9 ani, întemnițați la Râmnicu Sărat.

Pe când eram concentrat la această închisoare, în iunie 1938, Radu Budișteanu a fost citat ca martor la un proces important care avea loc la București. A fost adus sub escortă, pentru trei ore, la Palatul de Justiție. Când a ieșit din dubă și a urcat pe scările de marmură, nu sute, ci mii de persoane care veniseră să-l vadă, l-au aplaudat frenetic, în ciuda terorii carliste, dovadă de ce popularitate mare avea.

În ședința secretă din 10 oct. 1938 de la Palatul Regal s-a pus în discuție asasinarea conducerii legionare de la Râmnicu Sărat. Pentru a-și da acordul din partea armatei, n-au fost chemați ministrul de Război, gen. N. Ciupercă, și nici șeful de Stat Major, gen. Ștefan Ionescu, ci gen. Gh. Argeșeanu, cunoscut a fi întotdeauna „baioneta oarbă”. Pentru prima și singura dată în viața lui el a spus „Nu” la asasinarea pusă la cale împotriva Statului Major Legionar (Gh. Clime, Alex. Cantacuzino, Ion Banea și ceilalți). Astfel cei 20 de condamnați au rămas în viață până la 22 sept. 1939, când a avut loc masacrarea în totalitate a frunzilor legionari (și nu numai a Statului Major-Legionar), autoritățile folosindu-se de pretextul asasinării lui Armand Călinescu (devenit prim ministru), de către echipa lui Mili Dumitrescu, manevrată de Horia Sima.

Revenind însă la momentul oct. 1938: Carol al II-lea era cunoscut ca labil psihic, schimbându-și deciziile de la o zi la alta, așa cum era cunoscut pentru lașitate și iresponsabilitate. Cele 23 de atentate comise de legionari iresponsabili pe parcursul lunii următoare, nov. 1938, asasinat dirijate din umbră de Horia Sima, au pecetluit definitiv soarta Căpitanului: acestea au fost picătura care a înclinat balanța pentru punerea în practică a proiectului de asasinare a Căpitanului. (Iar un an mai târziu, în sept. 1939, tot Sima a dat ocazia punerii în practică și a celei de-a treia etape a planului de exterminare a Mișcării Legionare, așa cum am spus mai înainte.)

De la masacrul elitei legionare din 22 sept. 1939 Radu Budișteanu a fost salvat de ginerele gen. Ion Bengliu, Ion Lobei, pe atunci căpitan. (În 1980 am dat asistență medicală în familia acestuia, iar căpitanul Ion Lobei, devenit colonel, mi-a explicat: „Trebuia să-l salvez: am fost coleg nu numai de clasă, ci și de bancă, din clasa întâi de liceu până într-a opta; eu eram sărac și timp de 8 ani a împărțit cu mine sandvișurile și fructele pe care i le trimitea familia la școală.”)

Ajunsem la momentul culminant al carierei lui Radu Budișteanu, vara anului 1940.

După 2 ani de închisoare, în care glonțul i-a trecut pe lângă ureche, la 22 iunie 1940 el a fost eliberat și l-a găsit pe Horia Sima deja instalat ca șef al Mișcării Legionare; cum s-a ajuns la această situație deplorabilă pentru Mișcare am spus într-unul din numerele trecute ale revistei, în cadrul interviului „Destinderea dintre Mișcarea Legionară și regimul carlist” (iar revista dvs. a avut serialul „Din culisele Legiunii” în care e detaliată această chestiune, prea amplă pentru a fi „expediată” acum, în rezumat).

În mijlocul verii anului 1940 Radu Budișteanu a fost numit, pur formal, pentru propagandă, alături de alți doi legionari, în guvernul de orientare progermană condus de marele industriaș Ion Gigurtu. El a fost numit ministru al artelor și cultelor, un minister cuminte și fără pondere politică. A ocupat această funcție o perioadă scurtă, cca. 2 luni, intrând în divergențe cu Horia Sima, părăsind guvernul și nemaiuând parte la nici o acțiune, fiind deci pe linie moartă.

Nefiind arestat de guvernul lui Antonescu, la procesul zis „al rebeliunii legionare” din iunie 1941 de la Tribunalul Militar din București a apărut pe mulți legionari aflați în boxa acuzaților.

- Dar partea cea mai întunecată a vieții și activității lui Radu Budișteanu, este, cred, momentul 6 martie 1945...

- Așa e. După această dată, ocupația sovietică și dictatura comunistă au reluat prigoana antilegionară, la scară nemaiîntâlnită până atunci. Printre cei peste o sută de mii de arestați se afla și Radu Budișteanu, acuzat că a fost ministru în guvernul Gigurtu. Aceasta s-a petrecut la mijlocul anului 1946 și a

rămas închis până în 1964, adică 22 de ani, o viață de om, trecând prin închisorile din Uranus, Gherla, Sighet și Aiud. Se știe că regimurile din închisorile comuniste erau de exterminare lentă, prin foame, frig și boli, și iată că după atâția ani Radu Budișteanu a supraviețuit, fără a ceda o clipă.

Personal, după punerea lui în libertate l-am revăzut de mai multe ori: avea toate semnele torturii în închisoare dar își păstra în mod perfect vigoarea intelectuală și devotamentul naționalist. M-a impresionat declarația lui „Nu mi-am regretat niciodată trecutul. Am crezut în Dumnezeu. Am păstrat intactă stima de mine însumi”.

Înainte de a încheia, să explic pentru ce a emigrat în străinătate. Avea o fiică refugiată în Germania, pe nume Despina, căsătorită Skelletti. Autoritățile comuniste l-au socotit fără posibilitate de a fi primejdios și i-au satisfăcut cererea ca să scape de el, lucru ce s-a întâmplat la mijlocul anilor 70.

Ajuns pe meleaguri străine, avea hotărârea fermă de a-și oferi serviciile și de a activa la posturile radio occidentale. Spre dezamăgirea lui (a căta oară?), toate posturile, ca Europa Liberă de la München, BBC Londra, Vocea Americii din Washintogn și Radio France din Paris i-au refuzat colaborarea, din cauza apartenenței lui suferitești la Mișcarea Legionară.

Ramura codrenistă l-a primit în rândurile ei, dar nu l-a putut ajuta cu nimic. Ramura simistă era înfin mai bogată (Sima a avut mereu bani nemuncați: ba de la Moruzov, ba banii Mișcării, ba de la nemți, în 1944, când cu guvernul de la Viena, ba de la Serviciile Secrete anglo-americane - de exemplu, pentru cei 13 legionari parașutați în țară în 1953 și executați de comuniști, a primit masive „despăgubiri”, avea 12 proprietăți în Madrid etc.). Deci, ramura simistă, care avea resurse, i-a editat

cartea intitulată sugestiv „ÎN SECOLUL LUMINILOR STINSE”, dar cu o condiție obligatorie: să nu-și publice opiniile negative despre trecutul și prezentul lui Horia Sima. A fost nevoit să accepte întrucât cartea avea un conținut de mare valoare pentru sufletul națiunii române. Manuscrisul a fost redactat inițial în limba franceză și tradus ulterior de fiica sa, Despina. Cartea, ce numără 210 pagini, este departe de forma care s-ar fi vrut. A apărut în Ed. Carpații, din Madrid, în 1984, într-un tiraj de o mie de exemplare.

Ca o concluzie, vreau să-ți spun că personal sunt fericit de a fi cunoscut pe Radu Budișteanu, un intelectual rasat și un mare model de orator.

- Vă mulțumesc mult pentru efortul de a scoate din cutia amintirilor crâmpoile ilustrative din epocă și din viața legionară a lui Radu Budișteanu, despre care nu se știa aproape nimic.

Totodată, acum, la încheierea acestor pagini, cerem scuze cititorilor că nu am publicat și fotografia lui Radu Budișteanu: din păcate n-o avem (și n-am găsit-o nicăieri), așa cum nu avem și nu am găsit nici poza lui Alex. Constant (evocat în numărul trecut al revistei), și nici ale altor câteva personalități legionare.

Pagini realizate de Emilian Georgescu

